

ДАСТЛАБКИ ТЕРГОВ ҲАРАКАТЛАРИДА ФОЙДАЛАНИЛАДИГАН ЭЛЕКТРОН ДАСТУРЛАР

Маъмурхўжаев Аҳрорхўжа Мажидхўжа ўгли

Мирзо Улугбек туман ИИО ФМБ

Тергов бўлими катта терговчиси

Сотиболдиев Санжарбек Отабек ўгли

Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси

3-ўқув курси 321-гуруҳ курсанти

АННОТАЦИЯ

Ушбу мақола орқали муаллифлар дастлабки тергов ҳаракатларида фойдаланиладиган электрон дастурларни турларини, бу борада қабул қилинган қонунчилик ҳужжатларини, "Электрон жиноий — ҳуқуқий статистика" ягона ахборот тизимининг мазмун моҳиятини ёритиб берганлар.

Калит сўзлар: электрон дастурлар, Электрон жиноий ҳуқуқий статистика, технологик йўриқнома, ахборотни муҳофаза қилиш, аниқланадиган жиноятлар.

АННОТАЦИЯ

Посредством данной статьи авторы разъяснил виды электронных программ, используемых в досудебном расследовании, принятые в связи с этим правовые документы, содержание единой информационной системы «Электронная уголовно-правовая статистика».

Ключевые слова: электронные программы, электронная уголовно-правовая статистика, технологическое обучение, защита информации, раскрываемость преступлений.

ANNOTATION

Through this article, the authors explained the types of electronic programs used in the initial investigation, the legal documents adopted in this regard, the content of the single information system "Electronic criminal - legal statistics".

Key words: *electronic programs, Electronic criminal legal statistics, technological instruction, information protection, detectable crimes.*

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январда ПҚ-105-сон билан "Ишни судга қадар юритишда ягона идоралараро электрон ҳамкорлик тизимини жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида" қарори¹ қабул қилинган. Мазкур қарорга асосан Бош прокуратура Ички ишлар вазирлиги билан

¹ Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарори, 28.01.2022 йилдаги ПҚ-105-сон қарори электрон манбаа: Lex.uz сайти <https://lex.uz/docs/-5840465>

биргаликда Ахборот-коммуникация технологияларини жорий этиш маркази билан ҳамкорликда 2022 йил 1 майдан «Электрон суриштирув ва дастлабки тергов» ягона ахборот тизимининг синов версияси, 2022 йил 1 августдан тўлиқ версияда ишга тушди.

Бош прокуратура ва Ички ишлар вазирлигининг суриштирув ва дастлабки тергов органлари фаолиятини рақамлаштириш ҳамда ишни судга қадар юритиш масалалари бўйича «Электрон суриштирув ва дастлабки тергов» ягона ахборот тизимида қуйидагилар назарда тутилади:

ишни судга қадар юритиш босқичида жиноятларга оид аризалар, хабарлар ва бошқа маълумотларни куриб чиқиш ва жиноят иши бўйича суриштирув ва дастлабки терговни амалга ошириш учун зарур бўлган маълумотларнинг тезкорлик билан олинишини таъминлаш учун давлат органлари ҳамда ташкилотлар ўртасида тезкор ахборот алмашиш;

суриштирувчи ва терговчиларнинг қарорлари, топшириқлари, курсатмалари ҳамда бошқа хабарномаларини тегишли давлат органлари ҳамда ташкилотларга электрон ҳужжат курунишида юбориш, шунингдек, уларга жавобларни мазкур тарзда қабул қилиш;

жиноий ҳаракатлар оқибатида етказилган моддий зарарни қоплаш чораларини куриш ва унинг самарадорлигини ошириш мақсадида гумон қилинувчи, айбланувчининг мол-мулкини хатлаш, шунингдек, қидирув эълон қилинган айбланувчиларга нисбатан қонунчилик ҳужжатларида белгиланган чеклов чораларини ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланган ҳолда ўз вақтида амалга ошириш.

Ягона тергов ахборот тизими орқали ишни судга қадар юритиш масалаларида электрон ҳужжат алмашиш Ички ишлар вазирлиги, Бош прокуратура, Давлат хавфсизлик хизмати, Бош прокуратура ҳузуридаги Иқтисодий жиноятларга қарши кўрашиш департаменти ва Мажбурий ижро бюроси, Давлат божхона кўмитаси ҳамда Миллий гвардиянинг суриштирув ва тергов органлари томонидан амалга оширилмоқда.

Ягона тергов ахборот тизимининг бошқа ахборот тизимлари билан интеграциялашуви, унинг узлуксиз ишлаши, ахборот хавфсизлиги таъминланиши учун Бош прокуратура масъул ҳисобланади. Ягона тергов ахборот тизими Бош прокуратуранинг Маълумотларни қайта ишлаш маркази серверларида сақланади. Бош прокуратура ва Ички ишлар вазирлигига Ягона тергов ахборот тизими доирасида ҳамкорлик қилувчи ташкилотлар рўйхатини тегишли вазирлик ва идоралар билан келишилган ҳолда кенгайтириш ҳуқуқи берилган. Суриштирув ва тергов органлари ҳамда ҳамкорлик қилувчи ташкилотлар ўртасидаги жиноятларга оид аризалар, хабарлар ва бошқа маълумотларни куриб чиқиш, жиноятларни тергов қилиш масалалари бўйича

идоралараро электрон ҳамкорлик қуйидаги талабларга қатъий риоя этган ҳолда амалга оширилади:

мавжуд маълумотларнинг тезкорлиги ва ҳаққонийлигини таъминлаш ҳамда ахборот хавфсизлиги талабларига жавоб берувчи махсус алоқа каналидан фойдаланиш;

ҳамкорлик қилувчи ташкилотларнинг ахборот тизимларига тўғридан-тўғри уланиш ёки уларнинг маълумотлар базаларини Ягона тергов ахборот тизимида такрорлаш ва мунтазам янгилаб бориш ёхуд ҳамкорлик қилувчи ташкилотларнинг ахборот тизимларини Ягона тергов ахборот тизими билан интеграция қилиш;

Бош прокуратура, Ички ишлар вазирлиги ва ҳамкорлик қилувчи ташкилотлар ўртасида тузиладиган электрон ҳамкорлик тўғрисидаги келишувлар ва лойиҳа-техник ҳужжатлар (технологик йўриқнома) талабларига амал қилиш.

Бунда, банк сирини ташкил этувчи маълумотлар суриштирув ёки тергов органларига суриштирувчи ёхуд терговчининг асослантилган қарорига биноан прокурор санкцияси билан электрон ҳужжат тарзида тақдим этилади. Ягона тергов ахборот тизими билан давлат органлари ва ташкилотларнинг ахборот тизимларини ўзаро интеграция қилиш орқали жисмоний ва юридик шахслар ҳақидаги мавжуд маълумотлар суриштирув ва тергов органларининг электрон сўрови бўйича бепул асосда тақдим этилади.

Дастурий таъминотни ишлаб чиқиш ҳамда Ягона тергов ахборот тизимидаги веб-хизматларни яратиш суриштирув ва дастлабки терговни амалга ошириш ваколатига эга давлат органларининг бюджет ва бюджетдан ташқари маблағлари ҳисобидан амалга оширилади. Ҳамкорлик қилувчи ташкилотларнинг мавжуд ахборот тизимларини Ягона тергов ахборот тизимига интеграция қилишга сарфланадиган харажатлар ушбу ташкилотларнинг ўз маблағлари ҳисобидан амалга оширилади. Ҳамкорлик қилувчи ташкилотлар томонидан Ягона тергов ахборот тизими технологик йўриқномасининг ўзгаришига олиб келадиган ҳар қандай такомиллаштириш Бош прокуратура ва Ички ишлар вазирлиги билан келишилган ҳолда амалга оширилади ҳамда Ягона тергов ахборот тизимига интеграция қилиниши шарт.

Суриштирув ва тергов фаолиятини рақамлаштиришда зарур компьютер ва бошқа ускуналарни харид қилиш билан боғлиқ тадбирларни молиялаштириш, ўз ходимларини электрон рақамли имзо билан таъминлаш тегишли вазирлик ва идоралар ҳамда ҳамкорлик қилувчи ташкилотларнинг маблағлари ҳисобидан амалга оширилади

Ҳозирда Ўзбекистон Республикасининг бутун ҳудудида бир хилда жорий этилган дастурлардан бири бу *”Электрон жиноий — ҳуқуқий статистика“*

ягона ахборот тизиминидир. Мазкур дастурдан фойдаланиш учун ”Электрон жиной — ҳуқуқий статистика“ ягона ахборот тизимини юритиш тартиби тўғрисида низом қабул қилинган. Ягона ахборот тизимида терговга қадар текширув материаллари, жинойт ишлари бўйича суриштирув, дастлабки тергов, суд муҳокамалари ҳамда суд қарорлари ижроси натижалари, шунингдек, жинойт ёки ижтимоий хавфли қилмиш содир этган шахслар ва жабрланувчилар ҳақидаги маълумотларнинг ҳисоби Ички ишлар вазирлигининг Ҳуқуқий статистика ва тезкор-ҳисоб маълумотлар маркази ва унинг ҳудудий бўлинмалари томонидан юритилади.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарори, 28.01.2022 йилдаги ПҚ-105-сон қарори электрон манбаа: Lex.uz сайти <https://lex.uz/docs/-5840465>
2. Развитие информационных технологий в уголовном судопроизводстве. — М., 2018.
3. Сергеев, С. М. Правовое регулирование и применения электронной информации и электронных носителей информации в уголовном судопроизводстве : дисс. ... канд. юрид. наук С. М. Сергеев. — Казань, 2018.